

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ З МАТЕРІАЛОМ ПІДРУЧНИКА

У статті представлені основні положення з організації самостійної пізнавальної діяльності студентів під час навчання фаховому мовленню. Визначені найбільш доцільні й ефективні форми організації самостійної роботи студентів морських навчальних закладів.

Ключові слова: самостійна робота студентів (СРС), підручник, наукова література, текст, самостійна пізнавальна робота, професійне мовлення, спостереження над мовним матеріалом, методичні рекомендації.

Опанування державної мови фахівцями різних галузей – важливе завдання вищих навчальних закладів. Засвоєння її на рівні комунікантів – представників одного фаху, здатних чітко формулювати думку – актуальна проблема у підготовці сучасних студентів.

Курс “Українська мова (за професійним спрямуванням)”, введений у вишах, передбачає навчання як монологічного, так і діалогічного фахового мовлення.

У вітчизняних методиках питання навчання професійного мовлення висвітлюються у працях Н. Бабич, Л. Барановської, О.Беляєва, Л. Голотової, Л. Лучкіної, М. Пентилюк, В. Тихоші.

У російській дидактиці питання професійного мовлення розроблені у працях Н. Грабовського, М. Кожіної, О. Сиротініної. Однією із складових навчання фаховому мовленню є організація самостійної пізнавальної діяльності студентів, яка на сьогодні ще не достатньо методично обґрунтована і розроблена. Тому тема нашого дослідження є актуальною. Метою його є визначення найбільш доцільних й ефективних форм організації самостійної роботи студентів морських навчальних закладів.

Самостійна робота студентів – це форма організації навчального процесу, при якій заплановані завдання виконуються під методичним керівництвом викладача, але без його безпосередньої участі. Зміст самостійної роботи над конкретною навчальною дисципліною визначається робочою навчальною програмою та методичними рекомендаціями викладача [4].

До видів самостійної роботи студентів (СРС) відносимо:

- а) самостійна робота студентів, пов’язана з вивченням навчальних дисциплін;
- б) СРС, пов’язана з виконанням індивідуальних завдань;
- в) СРС, пов’язана з виконанням науково-дослідних завдань (написанням курсових та дипломних робіт).

Не секрет, що абітурієнти, закінчивши школу, часто не мають навичок організації самостійної пізнавальної роботи. Тому ми розробили низку інструктивно-методичних матеріалів, які мають за мету допомогти студентам виробити вміння і навички самостійного вивчення матеріалу. На першому курсі навчаємо студентів працювати з підручником, науковою літературою, адже сприймання і відтворення навчально-наукового тексту для першокурсників складне завдання [2].

На заняттях з курсу “Українська мова (за професійним спрямуванням)” подаємо методичні рекомендації, як працювати з текстом, щоб запам’ятати його і вміти відтворити близько до тексту. Вони включають:

1. Прочитати уважно текст.
2. Дати відповіді на запитання до тексту.
3. Виписати ключові слова. Дібрати засоби граматичного зв’язку для побудови повідомлення за змістом параграфа.
4. Скласти план відповіді.
5. Дібрати приклади, аналогічні приклади у підручнику.

6. Самостійне складання таблиць (схем), опорного конспекту за матеріалом підручника.

Ці рекомендації допомагають студентам самостійно та ефективно опрацювати матеріал підручника. Самостійне вивчення матеріалу за науковою літературою розвиває такі важливі якості особистості, як здатність до самостійного набуття знань, уміння працювати з навчальною літературою, планувати свою навчальну діяльність, виконувати різного роду записи, розвиває здатність до самоосвіти. [3]

Коли студент читає, осмислює й запам'ятовує матеріал підручника (лекції) відповідно до рекомендацій, він сприймає інформацію в системі, фіксує її в пам'яті. Складаючи відповіді на поставлені під текстом запитання, студент відбирає й осмислює навчальний матеріал відповідно з запитаннями, при цьому він діє вибірково, особливо якщо запитання спрямовані на з'ясування співвідношень і закономірностей у матеріалі, що вивчається.

Готуючи відповідь за складеним планом, студент осмислює логіку викладу, ділить матеріал на завершені відрізки, добирає відповідні деталі, засоби зв'язку частин лінгвістичного повідомлення. Переказ вивченого за планом виробляє навички грамотного, чіткого зв'язного усного мовлення та вміння акцентувати увагу на найсуттєвішому, правильно вживати терміни, допомагає оволодіти науковим стилем мовлення, засвоїти спосіб наукового опису та міркування.

Самостійне складання студентом плану відповіді вимагає аналітичної діяльності, уміння розподілити текст параграфа підручника на смислові відрізки, осмислити основну думку кожного і зв'язок між ними.

Підбір прикладів, аналогічних прикладам у підручнику, потребує актуалізації лексичного та граматичного запасу мовлення студента, уміння відібрати слова, речення відповідно до стилю і типу мовлення; при цьому вирішується завдання повторного творчого осмислення навчального матеріалу, його використання на практиці.

Аналіз таблиць у підручнику (якщо вони є) та їх самостійне складання за текстом чи кількома параграфами підручника розвивають уміння аналізувати й систематизувати навчальний матеріал, роботи висновки, узагальнення, сприяють формуванню чітких уявлень про предмет вивчення, більш ефективному запам'ятовуванню навчального матеріалу [2].

У 80-і роки дидакти закликали нас до складання так званих "опорних конспектів", тобто відтворення матеріалу за допомогою схеми або таблиці. Вважаємо, що в самостійній роботі студента вони мають посісти чільне місце, оскільки дають змогу авторові швидко відновити в пам'яті вивчений матеріал, зв'язки і відношення між певними його частинами. Наприклад, під час вивчення теми "Речення" студент має перед собою самостійно складений такий опорний конспект (схема 1).

Для формування навичок складання опорних конспектів під керівництвом викладача на практичному занятті студенти складають кілька таких схем-конспектів. Наприклад, "Частини мови", "Головні та другорядні члени речення". Їм можна запропонувати самостійно скласти таблицю (опорний конспект), яка відображала б принципи розмежування членів речення (табл. 1):

Таблиця 1.

Члени речення

№ з/п	Члени речення	Що означають	Якою частиною мови виражаються

Отже, доходимо висновку, що самостійне вивчення матеріалу має значні можливості для розв'язання завдань навчання й інтелектуального розвитку студентів. Однак, для того, щоб мовленнєвий розвиток студентів здійснювався якомога інтенсивніше, необхідно, щоб дидактично опрацьовані сучасні наукові способи аналізу мовного матеріалу, які приводять до формування понять, входили у зміст навчання, складаючи його ядро. Маємо на увазі, набуття знань про мову шляхом спостереження над мовою та мовленням, що сприяє

розвиткові у студентів технічних спеціальностей чуття мови, естетичного сприйняття української мови, розвиває відчуття краси слова, мелодії рідної мови [5].

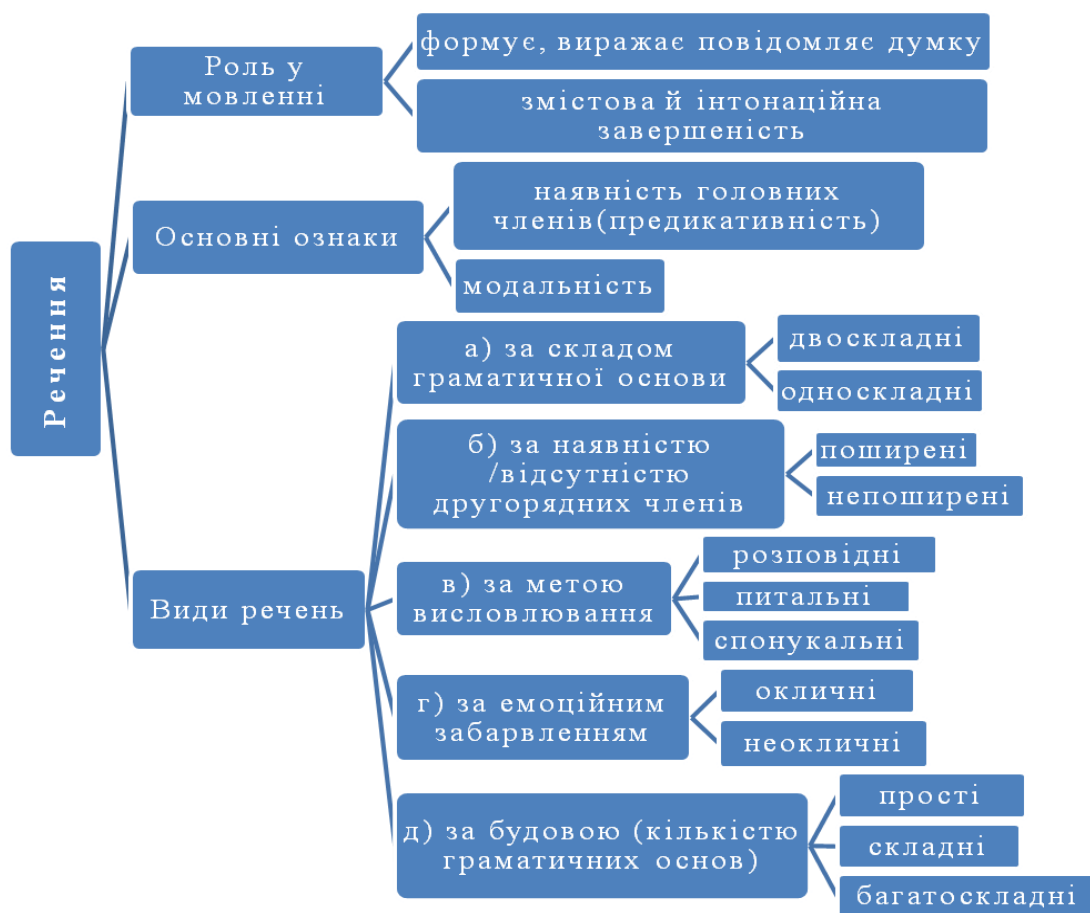

Схема 1. "Речення".

Відомо, що навчання, зорієнтоване переважно на вже розвинуті форми наочно-образного розвитку, лише повторює вже пройдені етапи інтелектуального розвитку студентів, не просуває їх вперед.

Тому важливо передбачити серед завдань для самостійного опрацювання спостереження над мовним матеріалом. Виконання певних завдань з текстами дає можливість самостійно виділити властивості мовного явища, глибоко усвідомити, у яких відношеннях вони знаходяться. Дії з мовними одиницями формують поняття, розкривають їх суттєві властивості. Наприклад, шляхом спостереження з'ясувати роль антонімів у технічному науковому тексті. Під час спостереження зближуються процеси засвоєння знань і їх застосування, здійснюється перенесення набутих знань, умінь і навичок на новий навчальний матеріал, формується пізнавальна самостійність студентів, їх здатність до науково-дослідної діяльності.

Таким чином, правильна організація самостійної роботи студентів з матеріалом підручника дозволяє розв'язати цілий комплекс завдань: усвідомлення нових знань, застосування раніше набутих, оволодіння узагальненими способами дії, розвиток інтелектуальних здібностей, формування активного мислення, розширення кругозору, формування пізнавальної самостійності. А тому потребує подальшого дослідження.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Актуальні проблеми гуманітарної освіти: збірник наукових праць / за ред. А.М. Ломаковича і Г.В. Онкович. – К., Кременець: КОГПІ ім. Тараса Шевченка, 2004. – 400 с.
2. Буряк В.К. Активність и самостоятельность учащихся в познавательной деятельности / В.К. Буряк // Педагогика. – 2007. – № 8. – 80 с.

3. Васенко Л.А. Фахова Українська мова: [навч. посібник] / Л.А. Васенко, В.В. Дубічинський, О.М. Крилець. – К.: Центр учбової літератури, 2008 – 272 с.
4. Козаков В.А. Самостоятельная работа студента и ее информационно-методическое обеспечение: учебное пособие. – К.: Вища школа, 1990. – 112 с.
5. Мацюк З.О. Українська мова професійного спілкування: [навч. посібник] / З.О. Мацюк, Н.І. Станкевич. – К.: Каравела, 2006 – 352 с.

Грица А.И.

**ОРГАНИЗАЦИЯ САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ СТУДЕНТОВ
С МАТЕРИАЛОМ УЧЕБНИКА**

В статье представлены основные положения из организации самостоятельной познавательной деятельности студентов во время учебы профессиональному вещанию. Определены наиболее целесообразные и эффективные формы организации самостоятельной работы студентов морских учебных заведений.

Ключевые слова: самостоятельная работа студентов, учебник, научная литература, текст, самостоятельная познавательная работа, профессиональное вещание, наблюдение над языковым материалом, методические рекомендации.

Gritsa A.I.

**ORGANIZATION OF INDEPENDENT WORK OF STUDENTS
IS WITH MATERIAL OF TEXTBOOK**

In the articles presented substantive provisions are from organization of independent cognitive activity of students during studies the professional broadcasting. The most expedient are certain and effective forms of organization of independent work of students of marine educational establishments.

Key words: independent prosecution of students, textbook, scientific literature, text, independent cognitive work, professional broadcasting, supervision, of linguistic material, methodical recommendations.

УДК 378: 004

Григор'єва В.Б.

**МОЖЛИВІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОГРАМНОГО
ЗАСОБУ “АНАЛІТИЧНА ГЕОМЕТРІЯ” ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ КУРСУ
В УМОВАХ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ НАВЧАННЯ**

Розглянуто питання використання педагогічного програмного засобу “Аналітична геометрія” під час викладання дисципліни та визначені основні переваги його впровадження в процес навчання в умовах кредитно-модульної системи.

Ключові слова: інформаційні технології, методика викладання аналітичної геометрії, педагогічний програмний засіб.

Сучасний навчальний процес у вузі характеризується високою інтенсивністю. З кожним роком зростає загальний обсяг та складність навчального матеріалу, що повинен засвоїти випускник. Особливо це стосується вивчення фундаментальних дисциплін при підготовці фахівців, зокрема, майбутніх учителів математики.

Математичні дисципліни у вузі починають вивчати з першого курсу. За цей час відбувається формування основних навчальних навичок, і тому від того, наскільки правильно організований процес навчання, наскільки швидко та ефективно студенти змогли адаптуватися до навчання в першому семестрі, настільки успішним буде їх навчання на старших курсах. Більшість абітурієнтів не має достатньо фундаментальних знань з математики, що обумовлює нездатність їх оперувати великим обсягом інформації, виділяти